

Foto z knihy: J. K. Kudrnová.

ŽANETA JANSÁ GREGOROVÁ

Sudety: příliš dlouho ztracený ráj

I když kniha povídek z našich příhraničních oblastí sousedících s německou a rakouskou hranicí, takzvaných Sudet, vyšla už na jaře, strategicky jsme si ponechali recenzi až do tematického čísla. Antologii *Sudety: Ztracený ráj* můžete brát jako další střípek do mozaiky života na periferiích, i když v tomto případě jde pouze o pohled historický.

Nebo knihu můžete brát jako předčasné typ na vánoční dárek, protože jde o příběhy čtivé, rozmanité, dobře ilustrující jinakost různých částí republiky — ač některé recenze označily téma života v Sudetech už za literárně vyčerpané. Nicméně u tuzemského čtenářstva stále velmi oblíbené. Kateřina Tučková, Jaroslav Rudiš, Jakuba Katalpa, Petra Dvořáková a další byly záměrně vybrány kvůli svému osobnímu napojení na téma Sudet, což dokládá, že zájem českých spisovatelů a spisovatelek o toto specifické území zůstává. Už předmluva zarámuje zadání povídek do osudů českých Němců a Němek, po jejichž vyhnání po druhé světové válce jsme přišli také o jejich příběhy a dějiny.

Ač je to jistě důležitá mise, je škoda, že se k dnešní realitě života v Sudetech příliš nevztahuje. Nic ze současných problémů zmíněných krajů, z opuštěných domů a usedlostí, které našly své nové uplatnění po příchodu nových obyvatel nebo začaly sloužit jako chalupy, nic o lidech, kteří zde hledali a hledají nový domov v blízkosti divokosti příhraničních hor nebo cestují přes hranice za prací.

Idea rekonstrukce vesnic

Nápad na vznik antologie dostal autor ilustrací Jaromír Švejdlík, který, jak známo, pochází z Jeseníků a je neodmyslitelně spjatý s počátky literárního zájmu o Sudety díky komiksovému hrdinovi Aloisi Nebelovi. Původně měla být kniha souborem ilustrací s výtvarnickovým typickým rukopisem, připomínajícím grafiky zapomenuté mezi pozůstalostí kdesi na půdách pohraničních domů. Výjevy ze zalesněné krajiny, siluety postav tancujících na bále před hospodou, která dávno nestojí. „Měl jsem dlouho chuť dělat obrázky z celých Sudet, z celého toho prstenu. Chtěl jsem to jít původně pěšky, že si vezmu tužku a papír a budu to skicovat, měl jsem ideu

rekonstruovat vesnice,“ vzpomíná Jaromír 99 pro Seznam Zprávy. Nakonec se díky posezení u piva původní nápad přerodil do současné podoby, jakkoliv se on sám snaží upozorňovat na tendence znovu a znovu svůj rodný kraj vytěžovat.

Povídky podtitul *Ztracený ráj* zdánlivě příliš nenaplnují. Najdeme v nich příběhy plné napětí, říznuté trochou zázraků, které jsou ale především plné těžké fyzické dřiny, poválečných traumat a nesnadné životní reality, například každodenní chůze do školy v závějích, po níž se nikomu stýskat nemůže. Najdeme tu ale také česko-německé milostné romance nebo dobrodružné příběhy z dětského světa, které těžká témata rozměňují a které více než s územím jako takovým souvisejí s mládím, zamilovaností, sousedskou pospolitostí nehledící na národnost. A patrně tam, v dnes postrádané pohraniční pospolitosti, onen ztracený ráj najdeme.

Těžká emoční práce

Kupříkladu poslední povídka Kateřiny Tučkové o invalidovi, který se touží vrátit do míst svého mládí tam, kde chytal raky a kde je nyní dno jedné z Novomlýnských nádrží, je skvěle odvyprávěná, ale po přečtení zůstane pocit, že vžít se do osudu vyhnaných obyvatel jižní Moravy vlastně není vůbec možné, pokud stejnou životní zkušenost s vyhnáním nemáme.

I při četbě dalších povídek překvapí, jak těžkou emoční práci po nás příběhy vyžadují. Po měsících si pamatuji téměř všech deset povídek, a to díky zajímavým zápletkám i překvapivým dějovým zvratům. Úkol vcítit se do postav, a tím o trochu více pochopit ty malé příběhy na pozadí velkých dějin, už musím nechat na vás.

Autorský kolektiv: *Sudety: Ztracený ráj*. Host 2025, 328 stran.